

ДЕМОКРАТИЧНІ ТРАНСФОРМАЦІЇ В УКРАЇНІ ТА КОРЕЇ

*Світлана Євтух,
м. Полтава*

Навчальний предмет: курс за вибором учнів «Республіка Корея: історія дива на річці Хан»

Клас: 11 клас

Тема уроку «Демократичні трансформації в Україні та Кореї».

Очікувані результати пізнавальної діяльності учнів:

Діяльність учнів на уроці спрямована на розвиток критичного та системного мислення, внаслідок чого вони зможуть:

- отримати системні знання про факти, події, явища, тенденції в історії України та Кореї з позицій формування та становлення демократичних засад, а також реалізації народовладдя в кожній країні зокрема;
- усвідомлювати демократичні цінності, що отримує кожний народ, та їхню реалізацію протягом історичного розвитку;
- розвивати мислення, яке надасть їм можливість до аналізу світової історії, через призму історії України та Кореї.

Знати: хронологічні межі демократичних процесів на території України та Кореї, основні проблемні питання, що можуть бути винесені на розгляд референдуму, поділ влади у цих двох державах.

Розуміти: поняття «демократія», «революція», «референдум».

Уміти: опрацювати різноманітний наочний матеріал та робити власні висновки; співставляти та аналізувати різноманітні джерела, висловлювати власне ставлення щодо питань референдумів, поділу влади.

Час: 45 хвилин

Задум уроку:

Україна та Південна Корея — дві країни з різним історичним, географічним і культурним бекграундом, однак їхні шляхи до демократії мають багато спільного. Обидві держави пройшли через періоди авторитарного правління, боротьбу громадян за свободу, права людини та політичну участь. Кожна з них має власний досвід

формування демократичного суспільства, часто — ціною людських життів, революцій і потрясінь.

Вивчаючи демократичні трансформації в Україні та Кореї, учні зможуть не лише глибше зрозуміти поняття «демократії» як політичного устрою, але й побачити, що за нею стоїть: боротьба, свідомий вибір народу, роль молоді, медіа, і навіть протесту.

Сучасна молодь України — безпосередній учасник і спадкоємець демократичних процесів, тому важливо не тільки знати факти, а й розуміти глибинні механізми: що об'єднує демократичні революції? Чому іноді демократія має кризовий вигляд? Як навчитися брати участь у суспільному житті конструктивно?

Зважаючи на це, урок побудовано за сюжетними лініями, що дають змогу через гру, аналіз, групову роботу та осмислення історичних подій, сформувати цілісне уявлення про шлях до демократії в обох країнах:

- сюжет 1 – «Демократичний футбол»: формує базове розуміння демократичних понять і понять влади;
 - сюжет 2 – «Референдум як форма народовладдя»: дає можливість учням змодельовати механізм прямої демократії;
 - сюжет 3 – «Розподіл влади в Україні та Південній Кореї» : демонструє подібності та відмінності інституційної побудови держав;
 - сюжет 4 – «Революції як двигун змін» : порівняння подій у Кванджу та Революції на граніті як прикладів демократичної ініціативи знизу.
- Таким чином, учні не просто вивчають історичні факти, а й формують навички критичного аналізу, роботи з джерелами, усвідомлюють цінність демократії, її вразливість і водночас — силу.

Внутрішньопредметні і міжпредметні зв'язки:

1. Громадянська освіта (інтегрований курс, рівень стандарту): підручник для 10 класу закладів загальної середньої освіти / П. В. Вербицька, О. В. Волошенюк, Г. О. Горленко та ін. Київ: Літера ЛТД, 2018. С. 130–148. URL: <https://lib.imzo.gov.ua/yelektronn-vers-pdruchnikv/10-klas/8-gromadyanska-osvta-10-klas/gromadyanska-osvta-ntegrovanij-y-kurs-rven-standartu-pdruchnik-dlya-10-klasu-zakladv-zagalno-seredno-osvti-verbitska-p-v-voloshenyuk-o-v-gorlenko-g-o-kendzor-p-->

kozorog-o-g-markus-n--makhun-l-m-pedan-slpukhna-o-l-ratushnyak-s-p-sitnik-ye-v/

2. Історія: Україна і світ (інтегрований курс, рівень стандарту): підручник для 11 класу закладів загальної середньої освіти / Мар'ян Мудрий, Олена Аркуша. Київ: Генеза, 2019. С. 81–93. URL: <https://pidruchnyk.com.ua/1265-storya-ukrayina-svt-mudriy-arkusha-11-klas.html>

3. Географія (рівень стандарту): підручник для 10 класу закладів загальної середньої освіти / Бойко В. М., Брайчевський Ю. С., Яценко Б. П. Ірпінь: ТОВ «Видавництво «Перун», 2018. С. 109–127. URL: <https://pidruchnyk.com.ua/1184-geografiya-10-klas-boyko.html>

4. Всесвітня історія (рівень стандарту): підручник для 11 класу закладів загальної середньої освіти / Павло Полянський. – Київ: Грамота, 2019. § 19. Міжнародні відносини періоду «холодної війни», С. 178–179. URL: <https://pidruchnyk.com.ua/1263-vsesvitnya-istoriya-11-klas-polyanskyy.html>

Організація учнівської діяльності:

Перед проведенням уроку учні отримують випереджальне завдання. Вони мають повторити базові поняття з курсу «Громадянська освіта», зокрема такі як: демократія, поділ влади, вибори, референдум, революція. Крім того, учні переглядають відеофрагменти, які розповідають про ключові події демократичного спротиву в Південній Кореї (Повстання у Кванджу) та в Україні (Революція на граніті). На основі побаченого вони заповнюють таблицю порівняння за запропонованими критеріями: хронологія подій, учасники, мета, форма боротьби, наслідки. Додатково учні знайомляться з уривками з посібника «Республіка Корея: історія дива на річці Хан», де подано опис політичних трансформацій у Кореї у 1980–90-х роках, а також з довідковими матеріалами про хід політичних змін в Україні наприкінці 1980-х.

На початку уроку відбувається фронтальна робота у формі гри — «демократичний футбол». Учні по черзі обирають номер запитання на екрані. Якщо відповідь правильна, команда отримує «гол». Це створює легкий змагальний елемент та дозволяє повторити ключові терміни: форми демократії, гілки влади, виборчі процедури. Учні активізуються, вчать відповідати стисло й аргументовано, з'являється позитивна мотивація до подальшої роботи.

Наступним етапом є проектна діяльність. Учні об'єднуються в малі групи по 3–4 особи. Після короткого обговорення кожна група формулює актуальне для суспільства питання, яке вони винесли б на референдум, і створює макет бюлетеня. Далі відбувається імпровізоване голосування серед однокласників — «міні-референдум». Учні фіксують результати, аналізують хід голосування, обговорюють, наскільки чітко було сформульоване питання, і чи могли би воно викликати суперечливі тлумачення. Таким чином, учні не просто знайомляться з поняттям «референдум», а й моделюють його в умовах колективу учнів.

У подальшій роботі учні об'єднуються у пари та отримують незаповнені схеми поділу влади в Україні та Південній Кореї. Спираючись на попередньо вивчений матеріал, вони заповнюють блоки відповідно до кожної гілки влади — законодавчої, виконавчої та судової, додають приклади конкретних органів влади. Після завершення роботи пари презентують свої схеми або обговорюють схожість і відмінності моделей влади у двох державах. Така діяльність дозволяє не лише закріпити знання, а й зробити висновки про різні підходи до балансу влади у демократичному устрої.

Завершальний змістовий етап — аналітична робота з порівняльною таблицею подій « Повстання у Кванджу та Революція на граніті». Учні у групах уточнюють і доповнюють свої таблиці, які вони почали вдома. Під час роботи вони звертають увагу на хід подій, роль студентів, способи протесту, реакцію влади та довгострокові наслідки для політичного розвитку країни. Якщо є технічна можливість, таблиця заповнюється онлайн у спільному доступі, що дозволяє бачити результати інших груп у реальному часі.

На етапі узагальнення застосовується метод «Займи позицію». Учням пропонується висловити власну думку на тему: у якій країні процес демократизації, на їхню думку, був складнішим — в Україні чи Південній Кореї. Відповіді можуть подаватися усно, у формі міні-дискусії або письмової рефлексії. Учні мають обґрунтувати свою точку зору, спираючись на історичні факти, які вони опрацювали протягом уроку. Завершується урок спільним підбиттям підсумків: які чинники сприяють демократизації, яка роль громадян у цьому процесі, і чому демократія — це не лише форма правління, а постійна взаємодія влади та суспільства.

У результаті такого підходу учні не лише опановують навчальний матеріал, а й набувають досвіду рефлексії, порівняння, прийняття рішень, співпраці в команді

— тобто навичок, необхідних активному громадянину демократичного суспільства.

Оцінювання:

№	Сюжет	Критерії	Макс. бал
1	«Демократичний футбол» (базове розуміння демократії)	Знання понять: «демократія», «влада», «права та обов'язки» – 2 бали Вміння пояснити значення правил і рівності – 2 бали Активність у грі, командна взаємодія – 1 бал Повага до думки інших – 1 бал	6 балів
2	«Референдум як форма народовладдя» (моделювання прямої демократії)	Розуміння сутності референдуму – 2 бали Участь у створенні/проведенні голосування – 2 бали Аргументація своєї позиції – 1 бал Аналіз результатів і самооцінка – 1 бал	6 балів
3	«Розподіл влади в Україні та Південній Кореї» (порівняння інституцій)	Знання гілок влади й їх функцій – 2 бали Аналіз подібностей і відмінностей – 2 бали Використання прикладів – 1 бал Робота в групі / презентація – 1 бал	6 балів
4	«Революції як двигун змін» (порівняння історичних подій)	Знання подій Кванджу та Революції на граніті – 2 бали Порівняльний аналіз – 2 бали	4 балів

Змістові наголоси.

Мета і завдання уроку зумовлюють необхідність розстановки змістових наголосів, зокрема акценту на взаєминах громадянина і держави в умовах демократичного устрою, усвідомленні ролі людини в політичному житті суспільства. У центрі уваги — процес становлення демократії як унікального шляху кожної країни, що несе як досягнення, так і виклики. Через порівняння історичного досвіду України та Південної Кореї учні

осмислюють, як суспільства боролися за права, свободу, гідність, і як ця боротьба трансформувала політичні інститути.

Особливе значення надається ціннісному компоненту: демократія розглядається не лише як форма правління, а як система цінностей, що вимагає активної позиції, відповідальності та здатності до співпраці. Учні мають змогу простежити, як події революцій, референдуми, інституційні зміни формували політичну свідомість суспільства, і як ці процеси резонують із викликами сучасної України.

Урок також спрямований на розвиток критичного та системного мислення: учні аналізують факти, порівнюють досвід різних країн, ставлять запитання, формулюють власні висновки. Змістове наповнення уроку покликане не лише дати знання, а й стимулювати роздуми про відповідальність кожного за стан демократії у своїй країні.

Проблеми, що розв'язуються:

Протягом уроку учні досліджують проблеми, пов'язані з процесами демократизації в різних історичних і політичних умовах України та Південної Кореї, та намагаються з погляду історичної ретроспективи відповісти на такі запитання:

- Що спонукає народ до боротьби за демократію: політичні утиски, соціальна несправедливість чи прагнення до свобод і гідності?
- Яку роль у демократичних трансформаціях відіграє громадянське суспільство, зокрема молодь і студентство?
- Повстання у Кванджу і Революція на граніті: схожі історичні події чи унікальні явища своїх країн?
- Чи є революція єдиним шляхом до демократії, чи можлива поступова трансформація влади без потрясінь?
- Поділ влади, вибори, референдуми — реальні механізми народовладдя чи формальні інструменти?
- Наскільки стійкою є демократія в обох країнах, і що може їй загрожувати?
- Які уроки українське суспільство може винести з корейського досвіду боротьби за права і свободи?

У центрі уваги — проблеми взаємодії громадянина й держави, становлення демократичної політичної культури, пошук відповідей на питання: як захистити демократію в умовах нестабільності, які чинники її зміцнюють, а які — руйнують?

Ресурси:

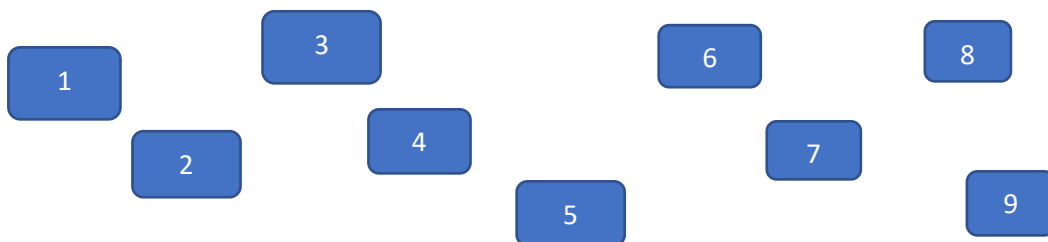
1. Джерела посібника «Республіка Корея: історія дива на річці Хан». Тема 5. Політичні перетворення та демократизація.

2. Конституція України . URL: <https://www.president.gov.ua/documents/constitution>
Конституція Республіки Корея (витяг з посібника «Республіка Корея: Історія дива на річці Хан»).
3. Відеофрагменти про події у Кванджу (1980). URL: <https://www.youtube.com/watch?v=uktSv8cVAJQ> та Революцію на граніті (1990). URL: <https://www.youtube.com/watch?v=RZKHnif5RUI>.
4. Нариси з історії України: формування української модерної нації / Я. Грицак. 2-ге вид. Київ: Генеза, 2000. 249 с.

СЦЕНАРІЙ УРОКУ

Сюжет 1. Демократичний футбол (10 хв)

На мультимедійній дошці представлено номери і учень може обрати, який йому сподобається. Після чого на екрані з'являється запитання, на яке він має дати відповідь протягом 1 хв., якщо відповідь правильна, то у сітці з'являється м'яч.

Запитання

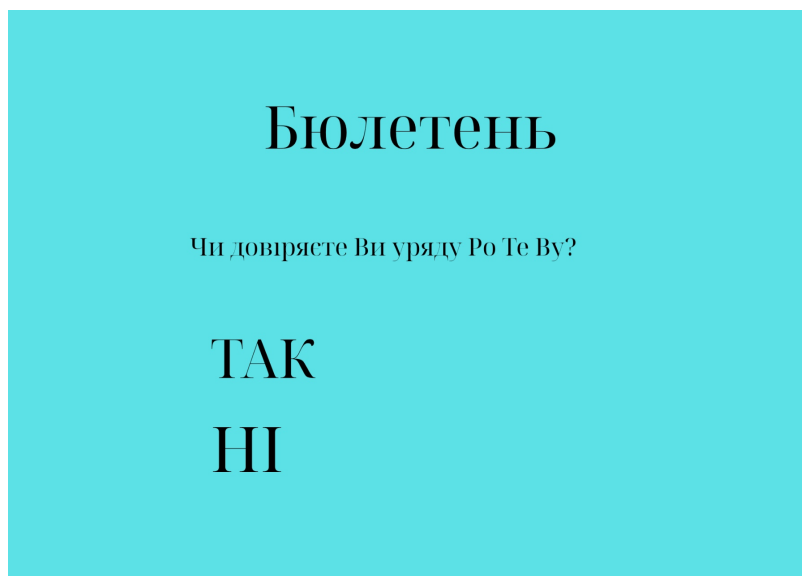
- 1) Що таке демократія?

- 2) Які є форми демократії?
- 3) Які є гілки влади?
- 4) Поясніть словосполучення «виборність органів влади»
- 5) Що демократія дає громадянам?
- 6) Чи є вибори інструментом демократії?
- 7) Чи може демократія зашкодити розвитку держави?
- 8) Назвіть позитивні сторони демократії
- 9) Назвіть негативні сторони демократії

2. Сюжет 2. Референдум як форма народовладдя (10 хв). Проектна робота (10 хв).

Об'єднати учнів у групи 3-4 осіб. Після роздумів і обговорення вони мають презентувати своє питання яке б вони винесли на референдум. На чистих аркушах паперу розробити бюлетень для кожного учня і провести референдуми.

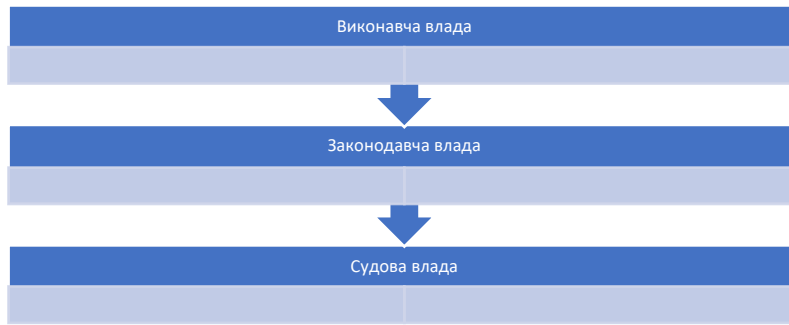
Орієнтовні відповіді:

3. Сюжет 3. Розподіл влади в Україні та Південній Кореї. Відтворення схеми (6хв)

Учням подана схема, на якій визначено гілки влади і вони на основі опрацьованого вдома матеріалу мають відтворити схему.

Поділ влади в Кореї та Україні

Сюжет 4. Заповнення таблиці (15 хв)

На домашнє завдання учні вдома переглядали відео та опрацьовували матеріали по революційних подіях на шляху до демократії. Завдання на урок- порівняти згідно критеріїв таблиці найважливіші складники даних подій.

Повстання у Кванджу і Революція на граніті

Критерії	Кванджу	Революція на граніті
Початок		
Закінчення		
Країна		
Учасники		
Мета		
Форми боротьби		
Завершення		

Історичне значення		
--------------------	--	--

Орієнтовна заповненість таблиці.

Критерії	Кванджу	Революція на граніті
Початок	18 травня 1980	2 жовтня 1990
Закінчення	27 травня 1980	17 жовтня 1990
Країна	Південна Корея	Україна (УРСР)
Учасники	Студенти	
Мета	Перехід від комуністичного режиму до демократизації	Перевибори Верховної Ради на багатопартійній основі
Форми боротьби	Протести	Протести, голодування
Завершення	Жорстоко придушене	Підписання постанови про виконання вимог учасників
Історичне значення	Відбулася демократизація проте ціною людських життів	Відіграла важливу роль у становленні незалежної України

Узагальнення, (3 хв.)

Отже, ми маємо можливість на основі двох різних країн простежити шлях демократизації та виокремити його основні складові.

Використовуємо метод – *займи позицію*: я вважаю, що процес демократизації пройшов легше в Україні/ Кореї, тому що...